

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Юр'єв Антон Миколайович, 1990 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2012 році магістратуру Одеського національного економічного університету зі спеціальності Менеджмент організацій і адміністрування, виконав акредитовану освітньо-наукову програму 05 Соціальні та поведінкові науки.

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом ректора Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» Міністерства освіти і науки України, м. Одеса, від «26» лютого 2026 р. № 47-нд у складі:

Голови разової

спеціалізованої вченої ради – Світлани Наумкіної, д. політ. н., професора, завідувача кафедри політичних наук і права Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Рецензентів –

Світлани Ростецької, д. політ. н., доцента, доцента кафедри політичних наук і права Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,

Інни Пронози, к. політ. н., доцента, доцента кафедри політичних наук і права Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Офіційних опонентів –

Дениса Яковлева, д. політ. н., професора, декана факультету психології, політології та соціології Національного університету «Одеська юридична академія»,

Олексія Третяка, д. політ. н., професора, завідувача кафедри політології, соціології та філософії с ДНП «Державний університет «Київський авіаційний інститут»,
МОН України,

на засіданні «17» квітня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» Юр'єву Антону Миколайовичу на підставі публічного захисту дисертації «Політична структуризація українського парламенту після виборів 2019 року» за спеціальністю 052 Політологія.

Дисертацію виконано в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Міністерство освіти і науки України, м. Одеса.

Науковий керівник Тетяна Каменчук, к. політ. н., доцент, Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доцент кафедри політичних наук і права.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису, що містить нові науково-обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень, а саме:

Вперше: здійснено комплексний теоретичний аналіз політичної структуризації українського парламенту після 2019 року. Концептуалізовано процес політичної структуризації парламенту. Концептуалізація політичної структуризації парламенту відбувається за наступними напрямками. По-перше, парламент як топос соціальних та політичних взаємодій. По-друге, парламент як організація, адже депутати, виконуючи функцію народного представництва, водночас утворюють власну організацію. По-третє, парламент як виразник суспільного інтересу. По-четверте, парламент як мережа. З одного боку, парламентарії є членами мережевих організацій, які впливають на їх фракційну діяльність та політичну позицію. З іншого боку, соціальні мережі впливають на парламент, мережева взаємодія здатна спричинити розпад коаліції та/або дострокові вибори. Представлене авторське бачення комунікативного виміру політичної структуризації парламенту. Центр комунікативного впливу на політичну структуризацію парламенту перемістився від телебачення до простору інтернет-комунікацій (мереж, платформ та месенджерів). Це визначальним чином проявилось саме під час виборчих кампаній 2019 року. Вага комунікативного чинника опосередковано обумовлена не лише підвищеною увагою медіа до парламентської діяльності, а й обрання до ВР України представників журналістської професії. До Верховної Ради VIII скликання було обрано декілька десятків журналістів, а у парламенті IX скликання більшість депутатів активно використовують соціальні мережі, месенджери та платформи для комунікації. Кожний четвертий депутат у ВР України має власний телеграм-канал. Комунікативні чинники політичної структуризації визначають своєчасність звернення концепції парламентаризму як «політики за допомогою дебатів». Водночас, в умовах українського політичного процесу після 2019 року Верховна Рада України перетворилась на комунікативну периферію, яка залежить від президентської влади. Визначено роль зовнішніх чинників політичної структуризації парламенту в Україні. Йдеться як про внутрішньополітичні так і міжнародні чинники впливу на

політичну структурування парламенту. Зовнішньополітична активність інших країн та міжнародних організацій безумовно впливає на українську політику та політичну структурування парламенту. Зокрема, відзначено російський вплив з використанням широкого діапазону інструментів: інформаційного, енергетичного, ідеологічного, військового.

Удосконалено: розуміння парламенту, як топосу публічної взаємодії. З одного боку, політична структуравання парламенту та формування більшості є наслідком демократичного вибору громадян. З іншого боку, парламент, як один із визначальних інститутів демократичної політичної системи впливає на політичну структурування суспільства. Політична структуравання парламенту, як топосу публічної взаємодії, відбувається навколо суспільного інтересу, або сукупності групових інтересів, які представляють різні політичні фракції. У першому випадку проблематизується кожний етап визначення, узгодження, реалізації та перегляду суспільного інтересу, а у другому – існує ризик дисфункціональності парламенту; визначення сутності політичної структуравання парламенту на основі теоретичних підходів політичної науки. В якості складових дослідницької програми визначено теорії плюралізму груп та неоплюралізму, теорії груп суспільних (публічних) інтересів, неокорпоративізм, мережевий плюралізм. Визначено три джерела, які формують інтердисциплінарний підхід дослідження політичної структуравання: 1) теорії структурації, соціального конструювання реальності, структуравання політичного поля; 2) візії деконструкції, модернізації та демодернізації; 3) теорії демократизації, інституціоналізації, ідеологізації/деідеологізації, індоктринації та публічного вибору. У інтердисциплінарному дискурсі теорії структуравання відбулось подолання дихотомії «суб'єкта» та «структури». Акцент на активній ролі індивідів, їх визначальному впливі на процес політичної структуравання відображається у термінах «актор» (М. Крозьє), «агент» (А. Турен) тощо; розуміння ролі парламентаризму у процесі політичної структуравання суспільства. Вона полягає у тому, аби впливати на соціальні групи задля втілення ідеалів свободи, рівності, справедливості тощо. Адже парламент виконує не лише функцію репрезентації інтересів соціальних груп, а і установчу, контрольну та законодавчу функції. Реалізація функцій парламенту у сучасній демократичній політичній системі передбачає формування «порядку денного», «правил гри», структуравання політичного простору. Парламент впливає на політичну структуравання суспільства як безпосередньо (через виконання законодавчої, установчої та контрольної функцій) так і опосередковано. Інститут парламентаризму сприяє публічній демонстрації демократичних цінностей, зразків публічно прийнятної поведінки тощо. Парламентаризм покликаний презентувати у публічному просторі шаблони цивілізованої поведінки високого рівня, раціонального вибору, справедливості та демократії як основи політичної структуравання суспільства. Місія парламентаризму полягає у вираженні «волі народу» та перетворенні її у законодавчому процесі на обов'язкову для виконання;

визначення внутрішньополітичних факторів інституціоналізації парламентаризму в Україні. Серед внутрішньополітичних факторів одним із головних виступає інститут виборів, саме тому етапи інституціоналізації парламентаризму в Україні визначаються відповідно до результатів виборчих кампаній (чергових та позачергових) до Верховної Ради та типу виборчої системи (мажоритарної, пропорційної, змішаної). Натомість, в Україні неодноразово відбувалось переформатування коаліції у міжвиборчий період, тому серед факторів інституціоналізації парламентаризму визначено рівень політичної активності громадян та інституцій громадянського суспільства, форму правління (президентську, парламентську, змішану), стан розвитку партійної системи (становлення багатопартійної політичної системи), роль масмедіа та медіа-скандалів тощо. Набули подальшого розвитку: інтерпретації президентської та парламентської виборчих кампанії 2019 року як чинників політичної структуризації парламенту. Результати виборів вплинули на склад парламенту (партійної і мажоритарної складової), формування «монобільшості» та «монокоаліції» (вперше в історії українського парламентаризму), визначили подальшу політичну структуризацію суспільства та конфігурацію влади. У 2019 році передвиборча структуризація політичного простору відбувалась навколо чотирьох груп партій (пропрезидентська партія, парламентські партії, «непрохідні» партії та нові політичні партії). Напередодні виборів йшлося про дефіцит довіри суспільства до влади, дослідження фіксували розчарування у депутатах VIII скликання, запит українського суспільства на «нові обличчя». Протиставлення «нових» та «старих» політиків стало одним із головних чинників політичної структуризації парламенту у 2019 році; визначення ролі інституту Президента України у політичній структуризації парламенту після 2019 року. Президент України В. Зеленський, завдяки перемозі на президентських виборах забезпечив перемогу на виборах до Верховної Ради України партії «Слуга народу». Вперше в історії українського парламентаризму було утворено фракцію, яка нараховувала 254 депутата. Політична структуризація Верховної Ради відбувалась внаслідок парламентської виборчої кампанії, яку ініціював Президент В. Зеленський та відповідно до її результатів. Вплив інституту президентства на політичну структуризацію Верховної Ради України визначений юридичними (конституційними) положеннями. Відзначено необхідність окремого закону щодо регулювання діяльності офісу президента. Серед інструментів впливу Президента на політичну структуризацію Верховної Ради України слід відзначити також неформальні механізми: 1) Офіс Президента може використовувати неформальні контакти задля лобіювання необхідних рішень, впровадження президентської політики у стінах парламенту; 2) частково публічні, або непублічні політичні домовленості які передбачають ухвалення рішень за надання певних послуг, кадрових призначень; 3) застосування адміністративного ресурсу. Відзначено, що з лютого 2022 року політична структуризація парламенту відбувається в

умовах воєнного стану. Це безумовно впливає на повноваження Президента України, як Головнокомандуючого та значно посилює роль інституту президенства у політичній структуризації парламенту; розуміння топологічного підходу та можливостей його застосування до дослідження процесу політичної структуризації українського парламенту. Передусім, топологічний підхід дозволяє акцентувати увагу на неперервності політичного процесу. Змінюючи позиції у певний проміжок часу, політичні актори не руйнують, а структуризують та реструктуризують політичний простір. Йдеться про політичний розвиток, циклічність політичного процесу, темпоральність політичних рішень. Очевидно, що інституційний простір політичної взаємодії після виборчого циклу 2019 року зазнав суттєвих трансформацій. Фундаментальна проблема, яка знаходиться в основі політичної структуризації – це влада. Політична структуризація є характерною не лише для суспільства в цілому (національного політичного простору), а й окремих його сегментів («полів»). Визначено парламент як окремих топос інституційної та фракційної взаємодії.

Отримані результати мають істотне значення для галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Здобувач має 6 одноосібних публікацій за темою дисертації. Із них: 3 – у фахових наукових виданнях України, 3 – апробаційного характеру. Вимоги пунктів 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії) дотримано.

1. Юр'єв А. М. Політична структуризація: ідеї та інститути. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2024. № 51. С. 273-278. <https://doi.org/10.32782/apfs.v051.2024.43>

2. Юр'єв А. М. Роль парламентаризму у процесі політичної структуризації суспільства. *Politicus*. 2025. № 3. С. 109-115. URL: <https://doi.org/10.24195/24149616.2025-3.17>

3. Юр'єв А. Політична структуризація парламенту: інституційні та комунікативні чинники. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2025. № 61. С.522-528. <https://doi.org/10.30970/PPS.2025.61.60>

У дискусії взяли участь голова і члени разової спеціалізованої вченої ради:

1. С. М. Наумкіна, доктор політичних наук, професор, Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», завідувач кафедри політичних наук і права – голова ради.

Зауважень немає.

2. Д. В. Яковлев, доктор політичних наук, професор, Національний університет «Одеська юридична академія», декан факультету психології, політології та соціології – офіційний опонент.

Зауважень немає.

3. О. А. Третьак, доктор політичних наук, професор, ДНП «Державний університет «Київський авіаційний інститут», МОН України – офіційний опонент.

Зауважень немає.

4. С. І. Ростецька, доктор політичних наук, доцент, Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доцент кафедри політичних наук і права – рецензент.

Зауважень немає.

5. І. І. Проноза, кандидат політичних наук, доцент, Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доцент кафедри політичних наук і права – рецензент.

Зауважень немає.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 (п'ять) членів ради,

«Проти» 0 (нуль) членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада присуджує Юр'єву Антону Миколайовичу ступінь доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» зі спеціальності 052 Політологія.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

Світлана НАУМКІНА

Відповідальна особа

Ірина КНЯЖЕВА